
Селимир С. Тимотић

УЧИТЕЉИ КАМЕНИЧКЕ ШКОЛЕ ДО 1918. ГОДИНЕ - Шематизам -

У најстарија села ваљевског краја спада и село Каменица. У познатом крушевском Поменику с почетка XVII века у ваљевској Колубари и Подгорини налазимо имена само неких села: Бранковина, Дупљај, Осладић, Каменица, Петњица и Толић.¹ Каменица заузима средишњи део ваљевске Подгорине. Овако старо село има и једну од најстаријих школа, не само у ваљевском округу, већ и у целој Србији.

„Према подацима у 1833. години већ постоје школе у Ваљеву, Убу, Палежу, Каменици, манастиру Рибници, а у 1836. години школа постоји и у Вукони.”²

Има индиција да је у Каменици постојала школа још пре Првог српског устанка. Др Марија Исаиловић помиње године 1821. и 1824, као године када је настала каменичка школа.³ И публициста Љубисав Андрић помиње 1824. годину као годину оснивања ове школе. Можда је у Каменици постојала школа и пре Првог српског устанка, можда је постојала и 1821. и 1824. године, али су те школе биле приватне, основане ад хок, које су радиле док су учитељи плаћани или док нису отишли даље. Јер, нема изворних података који би потврдили постојање каменичке школе ни 1821. ни 1824. године. Постоји изворни докуменат из 1835. године из којег се види да је каменичка школа основана 1829. године. То је писмо каменичког учитеља Алексе Стојшића Књазу Милошу од 22. маја 1835. године. У том писму учитељ Алекса, између осталог, каже: „Узнатој новозаведеној од 1829. године школи каменичкој, Нахије ваљевске устројеној вашим отеческим милоствивим благоволенијем, ради просвешћенија и оног подгорског народа дечице. Јесте мене милошћу поклонили које и испољавам од оног времена.”⁴ У тако старој школи, која за три године бележи 170 година

---

1 Љуба Павловић „Колубара и Подгорина”

2 Гласник Историјског архива Ваљево бр. 7/1972.

3 Др Марија Исаиловић „Основне школе у ваљевском крају од 1804-1918”

свога постојања, радио је велики број учитеља, чији је рад, сигурно, оставио велике и препознатљиве трагове у прошлости овог села и шире околине. Имена ових просветних прегалаца пала су и падају у забрав. У „Гласнику” Историјског архива Ваљево, бр. 7/1972, Љубодраг А. Поповић објавио је шематизам учитеља ваљевског краја од 1872. године. Обухваћена су имена свих ваљевских учитеља од настанка ваљевске школе и имена учитеља осталих школа од 1838. године. Нема имена учитеља од пре 1838. године. Што се тиче каменичке школе, уписана су имена само пет њених учитеља иако их је једанаесторица радило у овом периоду.

Да би имена свих каменичких учитеља била сачувана од заборава, урађен је шематизам каменичке школе од њеног постанка до краја Првог светског рата. У истраживању је период од краја Првог светског рата (1918. године) до данас. На тешкоће се наилази за период између два рата, првог и другог, јер је школа у Доњој Каменици запаљена 1941. од стране немачке казнене експедиције. Са школом је изгорела и школска документација. Надамо се да ће и овај посао ускоро бити окончан.

Треба нагласити да се прва каменичка школа налазила у Доњој Каменици. Направљена је 1829. године у Жарковића потоку, код цркве коју је 1818. године подигао Јован Симић Бобовац. Налазила се на око сто метара источно од места где се данас налази школа у Доњој Каменици. Зграда је била на два боја, дужине 8 фати и 5 шуха, ширине 4 фата и 3 шуха. Подигнута је на страни брда, тако да је доњи спрат са горње стране потпуно укопан у земљу а са доње стране изгледа као кућа на два спрата. Доњи спрат је подељен на подрум и собу за боравак деце. Соба има прозоре, али је тамна и влажна, па не одговара за боравак деце. Школска соба (учионица) је 4 фата дужине и 2 фата ширине, свега 8 фати површине.⁵ Ова школска зграда је око 1870. године срушена, и на месту где се сада налази школска зграда у Доњој Каменици, мало ближе путу, направљена је нова школска зграда. Та школска зграда је имала три учионице и учитељски стан који је имао кухињу, собу, предсобље и оставу.⁶ У овој згради школа је радила све до 1939. године када је порушена а на њеном месту подигнута школска зграда која и данас постоји. Њу су, у октобру 1941. године, запалили Немци. За време окупације школа је радила на два места. Једно одељење је радило у путари а једно одељење у кафани Арсена Јовановића.⁷ Школа је обновљена после Другог светског рата.

Из ове каменичке школе је 1933. године издвојено једно одељење које је премештено у село Врагочаницу.⁸ Одељење је радило у кући

4 Историјски архив Ваљево „Ваљевски окружни суд 1835”/к. VII-XII, Архивска грађа.

5 Др Марија Исаиловић, Исто.

6 Податке по сећању дао Милан Рољевић, каменички учитељ од 1935-1945, живи у Ваљеву, Карађорђева 119

7 Исто

Сретена Гаврића а у саставу каменичке школе остало је све до 1945. године када је одељење претворено у самосталну Основну школу Врагочаница. Школске 1934/35. издвојено је још једно одељење и премештено у Горњу Каменицу. Пошто није било школског простора, одељење је радило у кући Миће Василића, која се налази на југозападној страни Василића Брда, које је данас пошумљено густом боровом шумом. Овде је одељење премештено у „варошицу” Каменицу и радило је у кући Марјана Плећића. 1936. године ово одељење је смештено у тек довршену зграду среског начелства. Ова зграда се и данас користи за школске потребе.

Решењем Господина бана дринске бановине број IV - 1087 од 27. априла 1936. године образована је нова школска општина у Ваљевској Каменици а од издвојеног одељења у Горњој Каменици отворена је засебна државна народна школа са два одељења у среском месту, „варошици” Каменици са називом „Државна народна школа Ваљевска Каменица - срез”. Стара школа у Доњој Каменици понела је име: „Државна народна школа Ваљевска Каменица - село”⁹ Ови називи за каменичке школе били су у употреби све до 1947. године. Премештањем седишта Среза подгорског из Каменице у Осечину и школа која се звала по срезу морала је променити своје име, а то повлачи промену имена и друге школе. Одлуком Министарства просвете НР Србије бр. 11-1068 од 18.1V 1947. године школа у Горњој Каменици добила је име „Основна школа Ваљевска Каменица I” а школа у Доњој Каменици „Основна школа Ваљевска Каменица II”.¹⁰ Касније су ове школе назване засеочким називима: Основна школа Ваљевска Каменица - Горња и Основна школа Ваљевска Каменица - Доња.

Школске 1946/47 године у Горњој Каменици је отворена прогимназија, која је школске 1948/49 имала три разреда а тада је названа непотпуном гимназијом. Као таква радила је све до 1954. године када је, променама у школском систему дошло до укидања непотпуних гимназија чији су разреди постали виши разреди осмољетке а касније и потпуних основних, осмогодишњих школа. 1963. године извршена је интеграција основних школа на каменичком школском подручју. Потпуна осморазредна школа у Каменици је постала централна - матична школа а дотадашње четвороразредне у Доњој Каменици, Осладићу, Миличиници, Оглађеновцу, Горњој Буковици, Убићу и Кацапи постале су истурена одељења или подручне школе. 1964. године каменичка школа је добила име: Основна школа „Милован Глишић” Ваљевска Каменица. Са овим именом и у наведеној организационој поставци ова школа и данас послује.

У различитим временским периодима каменичка школа је имала и различит број ученика. Тако је 1834. године каменичку школу похађало

---

8 „Просветни гласник” бр. 10/1933

9 „Просветни гласник” бр. 10/1936

10 Акт Мин. просвете из арх. школе Д. Каменица, у поседу аутора.

60 ученика, да би их већ следеће, 1835. године било петнаесторо, а 1836. године 14. 1842. године у школи је свега 8 ученика а 1859. године 14. Следеће године је 24 ученика а 1874. године је 50 ученика. Од тада број ученика се стално повећава.

Од оснивања каменичке школе 1829. године од краја Првог светског рата у овој школи су као учитељи радили:

Алекса Стојшић	1829 - 1835
Ђорђе Кстић	1836 - 1839
Матија Живковић	1830 - 1840
Алимпије Симеуновић	1840 - 1841
Саво Давидовић	1841 - 1841
Јеремија Степановић	1842 - 1843
Јанко Протић	1843 - 1845
Петар Протић	1845 - 1846
Јаков Дивљановић	1846 - 1851
Јеремија Марковић	1852 - 1859
Радован Пантелић	1860 - 1874
Сава Николић	1874 - 1875
Панта Војиновић	1875 - 1876
Коста Костић	1876 - 1877
Михаило Миловановић	1878 - 1886
Петар Анђелковић	1886 - 1886
Милош Милошевић	1886 - 1888
Милорад Протић свешт.	1888 - 1889
Стеван Поповић	1890 - 1891
Велимир Трифуновић	1891 - 1892
Димитрије Пауновић	1892 - 1894
Јелена Перкић	1893 - 1903
Паун Лазаревић	1894 - 1895
Милан Митровић	1895 - 1896
Милица Митровић	1895 - 1896
Сима Продановић	1896 - 1896
Цвета Грујичић	1896 - 1897
Никола Милисављевић	1897 - 1906
Наталија Маџаревић	1904 - 1905
Милева Костић	1905 - 1909
Милица Владимировић	1906 - 1907
Паун Протић, свешт.	1906 - 1907
Иван Ратковић	1907 - 1909
Живорад Вујић	1907 - 1908
Јован Јовановић	1908 - 1909
Иван Ратковић	1909 - 1909
Михаило Дрињаковић	1909 - 1909
Зафир Јовановић	1910 - 1914
Даница Јовановић	1910 - 1915

Иван Протић

1915 - 1915

Александар Јеремић, свешт.

1918 - 1918

У састављању Шематизма коришћени су следећи извори:

1. Др Бранко Перуничич „Град Ваљево и његово управно подручје 1815-1915. године”, Историјски архив Ваљево, Ваљево 1973.
2. Др Марија Исаиловић „Основне школе у ваљевском крају од 1804-1918”
3. Просветни гласници
4. Државни шематизам - календари издавани на крају сваке године
5. Архивска грађа Историјског архива Србије (у носеду Народног музеја у Ваљеву)
6. Архивска грађа Историјског архива Ваљево